



# NORGES HØYESTERETT

Den 29. april 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Kallerud og Østensen Berglund i

**HR-2020-919-U, (sak nr. 20-026886SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:**

A (advokat Tommy Kongevold Skåland)

mot

X kommune (advokat Liv Nøkleby)

B (advokat Jørgen Nicolai Hilsen Mowinckel)

avsagt slik

## **K J E N N E L S E :**

- (1) Saken gjelder lagmannsrettens beslutning om ikke å gi samtykke til å fremme anke i barnevernssak, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd.
- (2) A og B er foreldre til C, født 00.00.2015. Foreldrene flyttet fra hverandre i slutten av mai 2015, og har deretter ikke bodd sammen. Gutten har siden han var 10 dager gammel bodd i beredskapshjem og senere fosterhjem, etter at Fylkesnemnda i Y 18. september 2015 fattet vedtak om omsorgsovertakelse, som senere ble stadfestet av tingretten.
- (3) Den 16. november 2018 fremmet A krav om tilbakeføring av omsorgen, subsidiært mer samvær. B støttet fars begjæring.
- (4) Fylkesnemnda i Y fattet vedtak 8. april 2019 med slik slutning:
  - «1. **Begjæring om opphevelse av omsorgsovertakelsen av C, født 00.00.2015, tas ikke til følge.**
  2. **A gis rett til samvær med C 4 ganger i året med 2 timer hver gang.**
  3. **C gis anledning til å ha med seg trygghetsperson under samvær.»**
- (5) A begjærte rettslig overprøving av vedtaket. B opptrådte for tingretten som privat part uten å nedlegge påstand.

- (6) Sør-Østerdal tingrett avsa 19. september 2019 dom med slik domsslutning:

«Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Y sitt vedtak av 08.04.2019 i sak Y-2019/00, stadfestes.»

- (7) A anket dommen. B støttet fars anke.

- (8) Eidsivating lagmannsrett fattet 20. desember 2019 slik beslutning:

«Det gis ikke samtykke til at anken fremmes.»

- (9) A har anket til Høyesterett. Det er i korte trekk gjort gjeldende at lagmannsretten ikke har foretatt en selvstendig og forsvarlig drøftelse av de feil ved tingrettens saksbehandling og dom som ble påpekt i anken dit. Fars begjæring om oppnevning av sakkyndig for tingretten skulle vært tatt til følge for å oppfylle kravet om at retten skal ha et oppdatert og betryggende avgjørelsesgrunnlag, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8. Hverken tingretten eller lagmannsretten foretar noen forsvarlig drøftelse av at vedtaket om omsorgsovertakelse kun skal anses som et midlertidig vedtak. Mer kontakt med far må anses positivt for gutten, og det er ikke foretatt noen selvstendig og forsvarlig vurdering av samværets omfang. Ankenektelsen må anses å være i strid med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.
- (10) *X kommune og B* har anført at det ikke foreligger noen feil ved lagmannsrettens avgjørelse. Fars innsigelser mot tingrettens saksbehandling og dom er grundig vurdert. Lagmannsretten har korrekt kommet frem til at tingrettens dom hverken er i strid med Grunnloven § 102, EMK artikkel 8 eller Barnekonvensjonen artikkel 9.
- (11) *B* har ikke inngitt merknader.
- (12) Ved kjennelse 27. februar 2020 besluttet Høyesteretts ankeutvalg at saken skulle stanses i påvente av endelig avgjørelse i barnevernssakene behandlet i storkammer, HR-2020-661-S, HR-2020-662-S og HR-2020-663-S.
- (13) Etter at storkammeravgjørelsene ble avsagt 27. mars 2020, fikk partene anledning til å sende inn merknader om betydningen av disse avgjørelsene for saken. A og X kommune har inngitt merknader.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalgs* kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.
- (15) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelsen som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, medfører at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.

- (16) Det fremgår av Høyesteretts avgjørelser i storkammer 27. mars 2020 at det i lys av nyere rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol, EMD, er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis. Utvalget viser her særlig til HR-2020-661-S avsnitt 112:

**«Noen av EMDs dommer har vist at beslutningsgrunnlag, avveining eller begrunnelse ikke alltid har vært tilstrekkelig. Særlig har EMD konstatert krenkelses i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.»**

- (17) Plikten til å arbeide for gjenforening har sammenheng med at det som utgangspunkt skal legges til grunn at det er best for barnet å bo hos sine biologiske foreldre – det biologiske prinsipp. Dette er fremhevet av EMD i mange saker, blant annet i storkammerdom 10. september 2019 Strand Lobben med flere mot Norge, jf. også HR-2020-662-S avsnitt 51. I avsnitt 86 i HR-2020-661-S fremheves betydningen av at hensynene til familieband – både for foreldre og barn – er godt synlig i begrunnelsen fra barnevernet, fylkesnemndene og domstolene. Det heter så:

**«I den enkelte sak må det komme tydelig frem at disse hensynene er vurdert, og hvilken vekt de er tillagt ved avveiningen mot forhold på barnets hånd.»**

- (18) Storkammersakene som er nevnt over gjaldt henholdsvis adopsjon og omsorgsovertakelse, med tilhørende fastsettelse av samvær. De generelle synspunktene om gjenforening gjør seg imidlertid også gjeldende i saker som reiser spørsmål om opphevelse av omsorgsovertakelse – tilbakeføring – etter barnevernloven § 4-21. Slik denne saken ligger an, er det ikke nødvendig for utvalget å gå nærmere inn på terskelen i den bestemmelsen.
- (19) I saken her er gjenforeningsaspektet og betydningen av det biologiske prinsipp i liten grad vurdert. Dette gjelder både ved drøftelsen av tilbakeføring og ved fastsettelsen av samvær. Disse svakhetene ved tingrettens dom er ikke i tilstrekkelig grad behandlet i lagmannsrettens beslutning, når denne nå vurderes ut fra de kriterier som er lagt til grunn i storkammeravgjørelsene fra Høyesterett.
- (20) I tillegg kommer at det ikke har vært oppnevnt sakkyndig for vurdering av fars omsorgsevne, muligheten for hjelpetiltak og betydningen av barnets mulige sårbarhet, noe som har hatt betydning for rettens beslutningsgrunnlag.
- (21) Om viktigheten av et forsvarlig beslutningsgrunnlag heter det i HR-2020-663-S avsnitt 94 og 95:

**«(94) Det følger av barnevernloven § 7-3 at fylkesnemnda skal sørge for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk beslutningsgrunnlag. En tilsvarende plikt gjelder for retten i saker hvor offentlige hensyn begrenser partenes rådighet, slik tilfellet er i saker etter barnevernloven, jf. tvisteloven §§ 21-3 og 11-4. Retten kan med hjemmel i tvisteloven § 25-2 andre ledd oppnevne sakkyndig etter begjæring fra en part eller av eget tiltak når det er nødvendig for å få et forsvarlig faktisk beslutningsgrunnlag. Tvisteloven § 19-6 stiller krav til rettens begrunnelse for dommen.»**

**(95) EMD har i flere saker blant annet understreket betydningen av å ha et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Det er fremhevet at dersom en av foreldrene gjør gjeldende at det har skjedd endringer av betydning i omsorgsevnen, må dette vurderes på et tilstrekkelig bredt og oppdatert grunnlag, jf. HR-2020-661-S avsnitt 158 med videre henvisninger til EMDs dom 7. august 1996 i Johansen mot Norge**

avsnitt 83, Strand Lobben-dommen avsnitt 220 og EMDs dom 17. desember 2019 i A.S. mot Norge avsnitt 67.»

- (22) Det er likevel ikke slik at det kan oppstilles en hovedregel om at det må innhentes uavhengige sakkyndige erklæringer om foreldre og barn, jf. samme dom avsnitt 98. Om den nærmere vurderingen heter det i avsnitt 99:

«... Hvorvidt det skal oppnevnes sakkyndig i disse sakene, beror på en konkret vurdering der det avgjørende er om saken kan avgjøres på et forsvarlig grunnlag uten slik oppnevning. Ved vurderingen må det blant annet tillegges vekt om det tidligere er innhentet sakkyndig erklæring, tiden som deretter er gått, og om det er skjedd endringer i foreldrenes livssituasjon og omsorgsevne, jf. Strand Lobben-dommen avsnitt 213 og 220-223 med videre henvisninger. Dette samsvarer for øvrig også godt med tvisteloven § 25-2 andre ledd. Det vil også ha betydning om det i saken fremkommer fagkyndige vurderinger på annen måte enn ved oppnevning av sakkyndig.»

- (23) Etter utvalgets syn burde sakkyndig vært oppnevnt for tingretten i denne saken. Utvalget viser her til at de sakkyndigvurderingene som omhandler fars omsorgsevner er fra tiden hvor barnet var et spedbarn, det vil si nærmere fem år tilbake i tid. Far har imidlertid anført at han har iverksatt tiltak for å bedre sin omsorgskompetanse og dette burde vært nærmere vurdert. Ved andre utredninger av far, som for NAV, har ikke omsorgsevne mv. vært tema.
- (24) Ankeutvalget finner etter dette at lagmannsrettens beslutning i sin helhet bør oppheves.
- (25) A har krevd dekket sakskostnader for Høyesterett med 55 000 kroner. I henhold til tvisteloven § 36-8 bærer staten kostnadene ved saken, jf. HR-2019-2000-U.

## S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Knut H. Kallerud  
(sign.)

Ragnhild Noer  
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund  
(sign.)